

**Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень
учнів 5-6 класів НУШ Грузької гімназії
з мовно-літературної освітньої галузі
(українська мова, українська література, зарубіжна література)**

Мовно-літературна освітня галузь включає 4 групи споріднених результатів навчання, а саме:

1. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях

У цій групі компетентнісний потенціал галузі реалізується через такі загальні результати навчання учнів:

1. Сприймання усної інформації.

Навчальний прогрес характеризується тим, що учні слухають та сприймають в достатньо вільному темпі висловлювання (зокрема художні тексти, медіатексти) у різних формах (монолог, діалог, полілог), уточнюють важливі для розуміння деталі, вичерпно відповідають на запитання та передають прихований зміст повідомлення.

Орієнтирами для оцінювання результатів навчання є сформованість таких знань, умінь та навичок школярів:

- уважне слухання монологічних/діалогічних висловлювань, врахування мети та умов спілкування, особливостей художніх текстів і медіатекстів;
- вичерпна відповідь на запитання за змістом почутого повідомлення;
- розуміння та відтворення змісту почутого повідомлення, толерантне реагування, використання формули мовного етикету, етичне висловлювання власного ставлення до почутого;
- грамотне перепитання співрозмовника для уточнення деталей (у разі потреби);
- виявлення та відтворення прихованого змісту повідомлення, розрізнення невербальних засобів (інтонації, сили голосу, логічних наголосів, темпу, пауз, міміки, жестів, пози).

1.2. Перетворення інформації з почутого повідомлення в різні форми повідомлень

До конкретних результатів навчання відноситься вміння усно відтворювати та фіксувати основний зміст почутого повідомлення, акцентувати увагу на окремих деталях, добирати та створювати графічні та візуальні засоби

передачі інформації, зокрема щодо літературного твору (фабула, розрізнення персонажів, встановлення зв'язків між ними тощо).

Орієнтирами для оцінювання результатів навчання є сформованість таких знань, умінь та навичок школярів:

- стислий та вибірково передає зміст почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), підпорядковуючи намір висловлення темі та основній думці;
- перефразування репліки в діалозі;
- самостійне складання простого плану почутого;
- використання елементів конспектування (зокрема визначення ключових слів і фраз в почутому повідомленні);
- відтворення основної думки і фактів, окремих висловлювань персонажів у літературному творі, що розкривають зміст почутого повідомлення;
- унаочнення та візуалізація почутого повідомлення з використанням різних засобів (малюнків, схем, таблиць, коміксів тощо) для відтворення змісту та структурування інформації;
- передача враження від почутого повідомлення за допомогою окремих способів і засобів візуалізації.

1.3. Виокремлення усної інформації

Передбачається, що у ході вивчення навчальних предметів мовно-літературної освітньої галузі учні навчаться добирати інформацію з одного чи кількох джерел відповідно до поставленого завдання або самостійно визначених цілей.

Орієнтирами для оцінювання результатів навчання є сформованість таких знань, умінь та навичок школярів:

- пошук відповідей на поставлені запитання у почутому повідомленні;
- розрізнення відомої та нової для себе інформації;
- визначення ключових слів у почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті).

1.4. Аналіз і інтерпретація усної інформації

Конкретними результатами навчання учнів є визначення теми та окремих мікротем, основної ідеї та мети, важливих деталей почутого повідомлення, систематизація та узагальнення різних думок, зіставлення почутого з життєвим досвідом.

Орієнтирами для оцінювання результатів навчання є сформованість таких знань, умінь та навичок школярів:

- визначення основної мети почутого;
- формулювання теми та ідеї почутого повідомлення;
- визначення основної та другорядної інформації, мікротеми, важливих деталей;
- визначення спільного та різного в повідомленнях інших осіб;
- визначення конструктивних думок, критичне та толерантне ставлення до різних поглядів;
- характеристика особливостей форми усного повідомлення;
- прогнозування перебігу подальшої комунікації та/або її результату на основі визначеної мети;
- аргументоване зіставлення почутого з життєвим досвідом;
- виявлення взаємозв'язку змісту або інших компонентів літературного твору (цитат, уривків, епізодів, вчинків персонажів тощо) із власними потребами для особистісного розвитку;
- розпізнавання наявних фактів, суджень та аргументів;
- формулювання запитань, що уточнюють розуміння почутого повідомлення.

1.5. Оцінка усної інформації

Навчальний прогрес характеризується тим, що учні вміють обґрунтовувати своє ставлення до змісту і форми почутого повідомлення, визначають окремі деталі, що сприяють або заважають комунікації.

Орієнтирами для оцінювання результатів навчання є сформованість таких знань, умінь та навичок школярів:

- обґрунтування достовірності та повноти інформації, у разі потреби звертаючись до відповідних джерел, доречно цитуючи окремі фрагменти почутого повідомлення;
- характеристика почутого повідомлення з погляду основних правил спілкування;
- визначення окремих особливостей, що сприяють або заважають ефективній комунікації в конкретній ситуації спілкування;
- характеристика впливу окремих деталей, зокрема художніх, на сприйняття слухачем (адресатом) змісту почутого повідомлення.

1.6. Висловлення та обстоювання власних поглядів, ідей, переконань

Держстандартом передбачено, що школярі мають навчитися конструктивно спілкуватись з використанням типових мовленнєвих конструкцій, обстоювати власну позицію щодо окремих питань, зокрема тих, що порушені в почутому повідомленні.

Орієнтирами для оцінювання результатів навчання є сформованість таких знань, умінь та навичок школярів:

- доброзичливе висловлення свого ставлення до думок інших осіб, зважаючи на неповноту або суперечливість почутої інформації;
- наведення декількох аргументів і прикладів на підтвердження власної позиції за допомогою типових мовленнєвих конструкцій, доречних цитат із тексту для увиразнення власних поглядів, ідей, переконань;
- логічне структурування власного повідомлення.

1.7. Використання вербальних і невербальних засобів під час представлення своїх думок.

Передбачається, що школярі навчатимуться взаємодіяти зі співрозмовниками, супроводжуючи власне мовлення окремими вербальними та невербальними засобами для досягнення комунікативної мети, збагачуть власне мовлення окремими засобами художньої виразності.

Орієнтирами для оцінювання результатів навчання є сформованість таких знань, умінь та навичок школярів:

- використання вербальних і невербальних засобів для ефективної комунікації зі співрозмовниками;
- добирання стилю мовлення відповідно до мети, потреб і умов спілкування;
- дотримання норм у виборі мовленнєвих засобів;
- використання окремих засобів художньої виразності у власному мовленні.

1.8. Регулювання власного емоційного стану

Конкретними результатами навчання школярів є пояснення емоційного стану (свого та інших осіб) з увагою до його відтінків, регулювання власних емоцій в комунікації, збагачення міжособистісної комунікації позитивними емоціями.

Орієнтирами для оцінювання результатів навчання є сформованість таких знань, умінь та навичок школярів:

- розповідь про власний емоційний стан з описом окремих відтінків настрою, почуттів, переживань тощо під час рефлексії власної діяльності або сприймання повідомлення;
- регулювання власних емоцій під час презентації повідомлення, художньої декламації;
- використання вербальних і невербальних засобів для збагачення міжособистісної комунікації позитивними емоціями, створення комфортної атмосфери спілкування, спонукання співрозмовників до певних дій;
- наведення прикладів із текстів щодо вміння (невміння) керувати емоціями, пояснюючи емоційний стан літературних персонажів для

розвитку власного емоційного інтелекту (зважаючи на ситуацію, епоху, національні традиції та звичаї тощо)

2. Сприймання, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів і використання її для збагачення власного досвіду

У цій групі компетентнісний потенціал галузі реалізується через такі загальні результати навчання учнів:

2.1. Сприймання тексту

У ході адаптаційного циклу навчання учні мають навчитися застосовувати основні види читання текстів (цілісних, перерваних, змішаних), усвідомлено користуватися основними складниками джерела інформації та сприймати тексти, зважаючи на контекст створення та читацьке сприйняття.

Орієнтирами для оцінювання результатів навчання є сформованість таких знань, умінь та навичок школярів:

- читання текстів різних функціональних стилів і мовленнєвих жанрів у різний спосіб відповідно до мети читання (оглядово, вибірково тощо);
- пояснення функцій та використання основних складників друкованого чи цифрового текстового джерела інформації (заголовка, змісту, анотації тощо);
- розрізнення складників структури тексту відповідно до його жанрово-родової належності та стильових особливостей; співвідношення змісту сприйнятого тексту з історичним і культурним контекстом.

2.2. Аналіз і інтерпретація тексту

Держстандартом визначено, що школярі мають навчитися визначати в тексті основні проблеми, пов'язуючи їх із життєвим досвідом, розрізняти головну та другорядну інформацію, порівнювати окремі елементи тексту, інтегрувати інформацію, подану в різні способи (словесну, графічну, числову тощо) у межах одного або кількох текстів, робити висновки на основі аналізу тексту.

Орієнтирами для оцінювання результатів навчання є сформованість таких знань, умінь та навичок школярів:

- характеристика порушених в тексті проблем;
- проєкція власного або відомого життєвого досвіду на порушені в тексті проблеми;
- пошук у тексті відомої та нової інформації;
- визначення головної та другорядної інформації у прочитаному тексті;
- піддавання сумніву інформації з тексту на підставі розрізнення фактів і суджень про факти;

- формулювання теми та основної думки тексту;
- виокремлення в тексті мікротеми;
- визначення спільних і різних елементів змісту і форми подібних за певними структурними ознаками текстів;
поєднання інформації, поданої в різні способи (словесну, графічну, числову тощо) у межах одного або кількох текстів;
- розрізнення текстів різних стилів, типів та жанрів у контексті авторського задуму;
- розпізнавання та використання основних виражальних засобів;
- формулювання висновків на основі аналізу опрацьованого тексту відповідно до поставленого завдання.

2.3. Збагачення естетичного та емоційно-чуттєвого досвіду

Конкретними результатами навчання школярів є аналіз емоційного стану літературних персонажів та їх вчинків для моделювання власної поведінки й формування базових морально-етичних норм, прояв толерантності, висловлення власних почуттів, вражень та ставлень щодо зображених у тексті людей, подій, ситуацій.

Орієнтирами для оцінювання результатів навчання є сформованість таких знань, умінь та навичок школярів:

- толерантна характеристика емоційного стану літературних персонажів, їхньої поведінки і вчинків;
- проведення паралелі між образами та ситуаціями, зображеними в тексті, і власним життєвим досвідом;
- проєктування власної поведінки в ситуаціях, подібних до тих, що зображено в тексті;
- висловлювання в усній та/або письмовій формі власних почуттів, вражень, викликаних прочитаним, свого ставлення до зображених у тексті людей, подій, ситуацій, явищ тощо;
- пояснення впливу прочитаного тексту на формування власного естетичного смаку, читацьких інтересів.

2.4. Оцінка тексту

У ході адаптаційного циклу навчання учні мають навчитися пояснювати значення та визначати актуальність і несуперечливість здобутої інформації в контексті власного досвіду для розв'язання визначених завдань.

Орієнтирами для оцінювання результатів навчання є сформованість таких знань, умінь та навичок школярів:

- обґрунтування значення здобутої інформації для розв'язання визначених завдань за допомогою різних жанрів, форм і способів представлення повідомлень;
- визначення актуальності та несуперечливості тексту на основі власного досвіду та досвіду інших осіб;
- розкриття актуальності літературних творів у контексті викликів сучасності та власних життєвих потреб;
- аргументація власної оцінки прочитаного тексту за допомогою доречних цитат.

2.5. Вибір текстів для читання

Держстандартом встановлено, що школярі мають навчитися обирати (самостійно або за допомогою інших осіб) тексти українських і зарубіжних авторів різних стилів і жанрів, наводити окремі аргументи щодо свого вибору та використовувати надійні джерела для добору текстів.

Орієнтирами для оцінювання результатів навчання є сформованість таких знань, умінь та навичок школярів:

- вибір текстів для читання, які належать до різних стилів і жанрів, залежно від мети читання та аргументація свого вибору;
- опис своїх літературних уподобань, наводячи приклади прочитаних творів;
- ефективне використання інформаційних ресурсів (бібліотеки, сайтів тощо) для задоволення власних читацьких потреб і розширення кола читацьких інтересів;
- використання актуальних і достовірних текстових/медіатекстових джерел інформації для розв'язання завдань.

2.6. Перетворення текстової інформації

Очікуваним результатом навчання школярів є словесна та графічна передача текстів, зокрема з використанням мультимедійних засобів.

Орієнтирами для оцінювання результатів навчання є сформованість таких знань, умінь та навичок школярів:

- переказ змісту тексту у різний спосіб відповідно до завдання;
- створення тексту за визначеними характеристиками на основі певної графічної інформації (діаграми, графіка тощо);
- фіксація потрібних елементів тексту, оптимізація написаного за допомогою окремих графічних позначок;
- представлення текстової інформації за допомогою різних способів і засобів візуалізації змісту.

2.7. Творче читання

Держстандартом встановлено, що школярі мають навчитися експериментувати з текстом за аналогією та створювати елементи власного медіатексту на основі прочитаного.

Орієнтирами для оцінювання результатів навчання є сформованість таких знань, умінь та навичок школярів:

- творче опрацювання прочитаного тексту, у разі потреби змінюючи персонажів, додаючи окремі епізоди, переказуючи прочитане з позиції одного з персонажів тощо;
- створення власного медійного продукту (мультфільма, театральної сценки, відеоролика, блогу тощо) за мотивами прочитаного.

3. Висловлювання думок, почуттів і ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема інтерпретація літературних творів українських і зарубіжних письменників; взаємодія з іншими особами у цифровому середовищі, дотримання норм літературної мови

У цій групі компетентнісний потенціал галузі реалізується через такі загальні результати навчання учнів:

3.1. Створення письмового висловлення

У ході адаптаційного циклу навчання школярі мають навчитися записувати (від руки або з використанням спеціальних, зокрема цифрових, пристроїв) власні міркування або інформацію з різних джерел, створювати та самостійно презентувати тексти на визначену тематику, дотримуватись основних засад академічної доброчесності та мовних норм.

Орієнтирами для оцінювання результатів навчання є сформованість таких знань, умінь та навичок школярів:

- запис власного міркування або інформації з інших джерел;
- створення письмових текстів визначених типів, стилів і жанрів, зважаючи на мету, адресата, власний життєвий досвід;
- оформлення власного висловлення, враховуючи основні засади академічної доброчесності;
- складання та оформлення власного висловлення згідно з усталеними словотвірними, лексичними, орфографічними, граматичними, пунктуаційними і стилістичними нормами;
- добирання доречних засобів мовної виразності для оформлення власного висловлення.

3.2. Письмова взаємодія в режимі реального часу (у цифровому середовищі)

Конкретними результатами навчання учнів є створення невеликих типових повідомлень/медіатекстів на цифрових сервісах і в соціальних мережах, участь в онлайн-дискусіях з дотриманням норм етикету, основ безпечної поведінки в цифровому середовищі та основних засад академічної доброчесності.

Орієнтирами для оцінювання результатів навчання є сформованість таких знань, умінь та навичок школярів:

- створення невеликих типових повідомлень на спеціальних (захищених) цифрових сервісах і в соціальних мережах;
- висловлення у захищеному цифровому середовищі щодо проблем, пов'язаних із власним життєвим досвідом, зокрема навчанням, читацькою практикою;
- дискутування в онлайн-середовищі на знайомі теми, пов'язані із власним життєвим досвідом, навчанням, уподобаннями тощо;
- порівняння позиції учасників дискусії;
- толерантне обстоювання власної позиції, звертання уваги на спільні і різні думки учасників дискусії;
- дотримання норм етикету під час онлайн-спілкування;
- взаємодія з іншими особами у цифровому середовищі, дбаючи про безпеку;
- дотримання засад академічної доброчесності під час онлайн-взаємодії.

3.3. Редагування письмових текстів

Передбачається, що у ході вивчення навчальних предметів мовно-літературної освітньої галузі учні навчатимуться виявляти та виправляти помилки, допущені в тексті, аналізувати та вдосконалювати зміст написаного, обирати доцільні способи вдосконалення власного мовлення.

Орієнтирами для оцінювання результатів навчання є сформованість таких знань, умінь та навичок школярів:

- знаходження та виправлення недоліків і помилок в змісті, будові та мовному оформленні власних висловлень;
- пояснення окремих виправлень з урахуванням вивчених правил;
- аналіз змісту написаного з погляду цілісності та повноти викладу;
- коригування тексту на основі проведеного аналізу;
- доповнення та/або зміна окремих частин тексту відповідно до теми і мети висловлювання;
- удосконалення письмового тексту (власного та чужого);
- визначення способів виправлення помилок у власному мовленні;

демонстрація здатності до конструктивної взаємодії у процесі редагування. **4. Дослідження індивідуального мовлення, використання мови для власної мовної творчості, спостереження за мовними та літературними явищами, проведення їх аналізу**

У цій групі компетентнісний потенціал галузі реалізується через такі загальні результати навчання учнів:

4.1. Дослідження мовних явищ

Навчальний прогрес характеризується тим, що учні вміють використовувати знання про закономірності функціонування мовних одиниць для вдосконалення власного мовлення, спостерігати за окремими мовними явищами в мовленні, зокрема на прикладі літературних творів.

Орієнтирами для оцінювання результатів навчання є сформованість таких знань, умінь та навичок школярів:

- виокремлення та розрізнення мовних одиниць різних рівнів (звуків, частин слова, слів, форм слова, словосполучень, речень, текстів);
- порівняння та зіставлення мовних одиниць різних рівнів за визначеними ознаками;
- вирізнення та пояснення суті окремих мовних явищ у своєму та чужому мовленні;
- порівняння текстів щодо наявності в них певних мовних явищ (зокрема історичних чергувань спільнокореневих слів, синонімії тощо).

4.2. Використання знань з мови в мовленнєвій творчості

Держстандартом передбачено, що школярі мають навчитися виявляти власні мовні вподобання під час добору мовних засобів, імпровізувати з окремими художніми засобами, використовувати твори мистецтва як засіб комунікації з іншими особами та збагачувати власне мовлення за допомогою різних джерел.

Орієнтирами для оцінювання результатів навчання є сформованість таких знань, умінь та навичок школярів:

- творче використання мовних засобів, вибір із запропонованих варіантів доречних нестандартних рішень, обґрунтування зробленого вибору;
- відтворення окремих художніх засобів для втілення власних творчих намірів;
- наслідування окремих стильових рис текстів у процесі створення власного тексту чи медіатексту для взаємодії з іншими особами;

- вирізнення спільних і різних рис між власним мовленням і мовленням інших осіб, урізноманітнення власного мовлення завдяки читанню літературних творів, роботі із словниками та довідковими джерелами.

Оцінювання мовленнєвої компетентності учнів

I. Аудіювання (слухання - розуміння)

Оцінюється здатність учнів сприймати на слух незнайоме за змістом висловлювання з одного прослуховування: розуміти мету висловлювання; фактичний зміст; причинно-наслідкові зв'язки; тему й основну думку висловлювання; виразально-зображувальні засоби прослуханого тексту; давати оцінку прослуханому.

II. Читання. Читання вголос

Оцінюється здатність учнів:

- демонструвати певний рівень розуміння прочитаного;
- виявляти вміння читати з достатньою швидкістю, плавно, з гарною дикцією, відповідно до орфоепічних та інтонаційних норм;
- виражати за допомогою темпу, тембру, гучності читання особливості змісту, стилю, авторський задум;
- пристосовувати читання до особливостей слухачів (ступеня підготовки, зацікавленості певною темою тощо);
- емоційно реагувати на прочитане;
- знаходити в тексті незнайомі слова.

Вимоги до оцінювання

Оцінюється здатність учнів:

- читати незнайомий текст із належною швидкістю;

Початковий 1 – 3

Учні демонструють повільне, емоційно невиразне читання; структурують текст і речення; зрідка вдаються до засобів виразного читання, інтонують речення зі значною кількістю помилок

Середній 4 - 6

Учні читають зі швидкістю, що наближається до норми, поділяючи текст на речення; демонструють недостатньо плавне й виразне читання; припускаються помилок в інтонуванні, вимові, не завжди роблять логічний наголос; читають недостатньо емоційно; не вирізняють у тексті незнайомі слова

Достатній 7 – 9

Учні читають плавно, емоційно виразно, з належною швидкістю, правильно інтонують речення й самостійно поділяють їх на смислові відрізки, але припускаються певних помилок чи недоліків (у вираженні авторського задуму, виконанні комунікативного завдання; дотриманні норм орфоєпії, дикції тощо); не завжди вирізняють у тексті незнайомі слова

Високий 10 -12

Учні читають плавно, швидко, емоційно виразно, із дотриманням орфоєпічних та інтонаційних норм; поділяють речення на смислові відрізки; розуміють авторський задум, стильові особливості тексту, успішно розв'язують комунікативне завдання; звертають увагу на незрозумілі слова

Читання мовчки

Оцінюється здатність учнів:

- читати незнайомий текст із належною швидкістю;
- розуміти й запам'ятовувати після одного прочитання фактичний зміст;
- визначати причинно-наслідкові зв'язки між частинами тексту;
- відрізнити тему й ідею (основну думку) висловлювання;
- спостерігати й виявляти ті засоби, за допомогою яких автор досягає мети;
- знаходити в тексті незнайомі слова;
- демонструвати різні види читання.

III. Говоріння й письмо (діалогічне та монологічне мовлення)

Діалогічне мовлення

Оцінюється здатність учнів: ініціювати комунікативну взаємодію; налагоджувати й підтримувати міжособистісну комунікацію; адекватно реагувати на співрозмовника; демонструвати певний рівень обізнаності з теми, що обговорюється; висловлювати особисту позицію щодо теми, яка обговорюється; добирати аргументи на підтвердження власної позиції; здійснювати адекватний добір мовно-виражальних засобів; формулювати різні запитання й давати розгорнуту відповідь; у виборі рішень керуватися системою цінностей, схвалених суспільством; володіти типами мовленнєвої діяльності; відчувати стан співрозмовника; організовувати конструктивне розв'язання конфліктних ситуацій; користуватися прийомами стимулювання й підтримування розмови; дотримуватися теми спілкування; дотримуватися норм

літературної мови; демонструвати певний рівень вправності у процесі діалогу (стислість, логічність, виразність, доречність, винахідливість тощо).

Вимоги до оцінювання діалогічного мовлення

Початковий 1-3 б.

Учень (учениця) бере участь у діалозі за найпростішою за змістом мовленнєвою ситуацією, може не лише відповідати на запитання співрозмовника, а й формулювати прості й однотипні за будовою запитання, припускаючись помилок різного характеру; демонструє небагатий лексико-фразеологічний запас; допускає мовні й логічні помилки; не ініціює спілкування; не використовує прийоми налагодження й підтримування контакту; губиться в конфліктній ситуації; комунікативної мети досягає частково

Середній 4-6 б.

Учень (учениця) досягає комунікативної мети в діалозі з нескладної теми, дотримується основних правил поведінки під час розмови, норм етикету, проте йому бракує самостійності суджень, аргументації в досягненні комунікативної мети, лаконізму, інформаційної новизни; демонструє елементарні правила ввічливості під час розмови; як репліки використовує переважно прості й неповні речення; добирає переважно слабкі аргументи; ставить елементарні запитання, однак інколи губиться під час відповіді на поставлені йому запитання

Достатній 7-9 б.

Учень (учениця) загалом вправно бере участь у діалозі на основі проблемної ситуації, демонструє достатню обізнаність у темі розмови, здатність ініціювати спілкування, вправність у доборі прийомів підтримування міжособистісної комунікації; дотримується культури мовлення, чітко висловлює думки, виявляє вміння формулювати цікаві запитання, дати влучну, дотепну відповідь; його репліки розгорнуті, змістовні, переконливі; у ставленні до співрозмовника толерантний, стриманий, коректний; але в діалозі трапляються недоліки: відхилення від теми, нечітко виражена особиста позиція співрозмовників, недостатньо сильних аргументів; у мовленні допускає помилки

Високий 10-12 б.

Учень (учениця) вправно бере участь у діалозі на основі будь-якої ситуації, уміє слухати й дотримується почерговості у розмові, демонструє мовну вправність (дотримання норм літературної мови,

правил культури мовлення); добре обізнаний у темі розмови; переконливо й оригінально аргументує свою позицію, добираючи сильні докази, зокрема й з власного досвіду, зіставляє й аналізує різні погляди на предмет, із розумінням ставиться до думки іншого, дотримується правил поведінки й мовленнєвого етикету в розмові; виявляє здатність конструктивно розв'язувати конфліктні ситуації

Монологічне мовлення

Говоріння (усні переказ і твір); письмо (письмові переказ і твір)

Оцінюється здатність учнів: виявляти обізнаність із теми, що розкривається (усно чи письмово); здобувати потрібну інформацію в різноманітних джерелах (зокрема користуватися ІКТ) для створення власних усних і письмових висловлювань; будувати висловлювання певного обсягу, типу й стилю, добираючи й упорядковуючи необхідний для реалізації задуму матеріал (епізод із власного життєвого досвіду, прочитаний або прослуханий текст, епізод із кінофільму, сприйнятий (побачений чи почутий) твір мистецтва, розповідь іншої людини тощо) і використовуючи мовні засоби оформлення; продукувати чітке, плавне, зв'язне мовлення з ефективною логічною структурою, що допомагає слухачеві сприйняти й запам'ятати почуте; будувати композиційно й змістовно завершене висловлювання; урахувати мету спілкування, адресата мовлення; формулювати основну думку висловлювання; розкривати тему висловлювання тощо.

Під час оцінювання усного монологічного мовлення враховуються також такі аспекти: здатність дотримуватися культури мовлення й правил спілкування з урахуванням мовленнєвих ситуацій; виявляти певний рівень творчої діяльності; вільно й невимушено триматися перед слухачами, підтримувати з ними зоровий контакт; доцільно й ефективно використовувати позамовні засоби (постава, міміка, жести).

Вимоги до оцінювання монологічного мовлення

			к- сть помилок орфографічних і пунктуаційних
І.Початковий рівень	1б.	Учень (учениця) будує лише окремі не пов'язані між собою речення; бідне лексичне і граматичне оформлення роботи	15 - 16 і більше
	2б.	Створений учнем (ученицею) текст (висловлювання) характеризується	13-14

		фрагментарністю, думки викладаються на елементарному рівні; лексика і граматична будова мовлення потребують збагачення й урізноманітнення	
	3б.	Учень (учениця) демонструє висловлювання, що не є завершеним текстом; у роботі порушена послідовність й чіткість викладення власних думок; недостатньо сформовані вміння дотримуватися змістової і стилістичної єдності; активний словник бідний, граматична будова висловлювання недосконала	11-12
II. Середній	4б.	Створений учнем (ученицею) текст (висловлювання) за обсягом становить трохи більше половини від норми й характеризується певною завершеністю, зв'язністю; бракує повноти, ґрунтовності, послідовності й переконливості у формулюванні думок; порушено пропорційність композиційних частин; чіткішого розмежування потребують основна й другорядна інформація; урізноманітнення потребує лексико-фразеологічний запас і граматична будова; немає самостійних суджень і висновків	9-10
	5 б.	<ul style="list-style-type: none"> • За обсягом робота близька до норми, • композиційно завершена; проте • потребує більше самостійних суджень, • узагальнень і ґрунтовних 	7-8

		<p>висновків;</p> <ul style="list-style-type: none"> • удосконалення потребує лексичне оформлення; основна думка • формулюється невиразно, стандартно; • бракує сильних аргументів, яскравих мовних засобів 	
	6 б.	<ul style="list-style-type: none"> • За обсягом висловлювання сягає • норми; композиційна будова • пропорційна; для повного розкриття • теми бракує доказовості, самостійних суджень; виклад загалом зв'язний, але • учень не вміє самостійно творчо мислити, належно аргументувати • думки, влучно добирати слова й • вирази, демонструвати багатство синтаксичних конструкцій 	5-6
III. Достатній	7 б.	<ul style="list-style-type: none"> • Учень (учениця) виявляє обізнаність із теми; демонструє здатність самостійно створювати зв'язний, із елементами самостійних суджень текст (з урахуванням виду переказу), вдало добирає лексичні засоби (використовує авторські засоби 	4

		<ul style="list-style-type: none"> • виразності, образності мовлення), але • подекуди порушує логіку викладу • думок; бракує сильних аргументів на користь основної думки; потребує • вдосконалення грамотності • збагачення засобами виразності • активний словник 	
	8 б.	<ul style="list-style-type: none"> • Учень (учениця) самостійно будує (з урахуванням виду переказу), • осмислене висловлювання; виявляє • обізнаність із теми, добирає • переконливі аргументи на користь • власної позиції, однак словник, • граматичне і стилістичне оформлення • роботи потребують урізноманітнення 	3
	9 б.	<ul style="list-style-type: none"> • Учень (учениця) демонструє здатність • самостійно будувати висловлювання • певного обсягу, типу і стилю, • добираючи й упорядковуючи • необхідний для реалізації задуму • матеріал; виклад думок послідовний, • достатній для розкриття теми, • логічний (з урахуванням виду 	1+1(негруба)

		<ul style="list-style-type: none"> • переказу); авторська позиція загалом • чітка й зрозуміла; вдало дібрано • лексичні засоби, однак потребує • вдосконалення граматичне • оформлення роботи; • урізноманітнює • синтаксичну будову твору; • демонструє навички робити висновки • й узагальнення; • розмежовувати сильні й слабкі аргументи 	
IV. Високий	10б.	<ul style="list-style-type: none"> • Учень (учениця) самостійно будує (з • урахуванням виду переказу) текст, • орієнтований на комунікативне • завдання, чітко дотримується • композиційної пропорційності, • висловлює власну думку, аргументує • різні погляди на проблему (зіставляє • свою позицію з авторською), робота • демонструє багатий активний • лексико-фразеологічний словник, • граматичну правильність; • дотримується стильової єдності й • виразності тексту. У роботі бракує засобів мовної виразності 	1
		<ul style="list-style-type: none"> • Учень (учениця) самостійно будує (з • урахуванням виду переказу) 	1 (негруба)

		<ul style="list-style-type: none"> • оригінальний текст, орієнтований на • комунікативне завдання, чітко • дотримується композиційної • пропорційності, висловлює власну • думку, аргументує різні погляди на • проблему (зіставляє свою позицію з • авторською), робота демонструє • багатий активний лексико-фразеологічний словник і • мовну грамотність; здатність творчо • мислити, уявляти, фантазувати, • дотримується стильової єдності й • виразності тексту; використовує мовні • засоби виразності 	
		<ul style="list-style-type: none"> • Учень (учениця) самостійно будує (з • урахуванням виду переказу) яскравий • оригінальний за ідеєю й мовним • оформленням текст, орієнтований на • комунікативне завдання, чітко • дотримується композиційної • пропорційності, висловлює власну • думку, аналізує різні погляди на той • самий предмет, добирає переконливі • аргументи на користь тієї 	-

		<p>чи іншої</p> <ul style="list-style-type: none"> • позиції, робота демонструє багатий • активний лексико-фразеологічний • словник і мовну грамотність; здатність • творчо мислити, уявляти, фантазувати, • робота відзначається стилістичною • довершеністю, наявністю • оригінальних мовних засобів • виразності. Робота відзначається • багатством слововживання, • граматичною правильністю й • різноманітністю, стилістичною довершеністю 	
--	--	--	--

Оцінювання навчальних досягнень учнів з української та зарубіжної літератури має здійснюватися за такими вимогами

I. Початковий

1б. Учень (учениця) сприймає навчальний матеріал на елементарному рівні, називає окремий літературний факт або явище.

2б. Учень (учениця) сприймає навчальний матеріал на елементарному рівні, називає окремі літературні факти або явища

3б. Учень (учениця) сприймає навчальний матеріал, відтворює окремий фрагмент твору (з допомогою вчителя)

II. Середній

4б. Учень (учениця) частково відтворює навчальний матеріал на репродуктивному рівні, дає визначення літературного явища без посилання на текст

5б. Учень (учениця) розуміє навчальний матеріал і з допомогою вчителя знаходить потрібні приклади у тексті літературного твору

6б. Учень (учениця) розуміє навчальний матеріал, відтворює значну його частину з допомогою вчителя і самостійно знаходить приклади у тексті усних

III. Достатній

7б. Учень (учениця) володіє матеріалом і навичками аналізу літературного твору за поданим учителем зразком, наводить окремі власні приклади на підтвердження певних суджень

8б. Учень (учениця) володіє матеріалом та навичками текстуального аналізу художнього твору, під керівництвом учителя виправляє допущені помилки й добирає аргументи на підтвердження висловленого судження або висновку.

9 б. Учень (учениця) володіє матеріалом, навичками текстуального аналізу на рівні цілісно-комплексного уявлення про певне літературне явище, під керівництвом учителя аналізує і виправляє допущені помилки; добирає аргументи на підтвердження висловленого судження або висновку

IV. Високий

10б. Учень (учениця) добре володіє матеріалом та навичками цілісно-комплексного аналізу художнього твору, самостійно оцінює окремі літературні явища, знаходить і виправляє допущені помилки, працює із різними джерелами інформації, систематизує дібраний матеріал

11б. Учень (учениця) на високому рівні володіє матеріалом, вміннями і навичками цілісно-комплексного аналізу художнього твору, висловлює свої думки, самостійно оцінює явища культурного життя, аргументуючи власну позицію щодо них, виявляє початкові творчі здібності

12 б. Учень (учениця) вільно володіє матеріалом та навичками цілісно-комплексного аналізу літературного твору, виявляє особливі творчі здібності та здатність до оригінальних рішень щодо різноманітних навчальних завдань, до використання набутих знань та вмінь у нестандартних ситуаціях, має схильність до літературної творчості